VISIENOTA
VERTROUWENSCENTRA KINDERMISHANDELING &
VLAAMS EXPERTISECENTRUM KINDERMISHANDELING

Datum: 08 oktober 2019

1 Inleiding

“Sometimes the ones who end up needing the biggest champions are the ones with the smallest voices.”

Deze tekst wil de maatschappelijke en hulpverlenende rol van de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK) verduidelijken in de vele overlegstructuren en samenwerkingsverbanden waarin ze zich bevinden. Tevens wordt de rol van het Vlaams ExpertiseCentrum Kindermishandeling (VECK) geduid. De tekst geeft aan waar de sector voor staat en voor wil gaan, en welke de uitdagingen zijn die men voor ogen heeft.

Er wordt bewust en uitdrukkelijk vertrokken vanuit een inhoudelijke insteek, en niet van een organisatorische insteek. Het gaat over waar de vertrouwenscentra en het VECK voor staan: zich inzetten en sterk maken voor een goede aanpak van kindermishandeling. De tekst bevat ook maatschappelijke uitdagingen om de veiligheid en het welzijn van kinderen te borgen. Iedereen heeft een bepaalde verantwoordelijkheid in het omgaan met kindermishandeling.

De vertrouwenscentra zetten de goede aanpak van kindermishandeling voorop en kijken van daaruit welke organisatorische uitwerking dit het beste waarmaakt.
Deze visienota is in de eerste plaats bedoeld om verdere afstemming te realiseren met onze belangrijkste partners en stakeholders via dialoog. We beschouwen het als een nota die een aantal inzichten, standpunten en uitdagingen expliciteert en het gesprek erover wil voeden. De tekst bevat eveneens een memorandum van de VK en VECK gericht aan de nieuwe Vlaamse regering en minister van welzijn.

Wanneer we spreken over kindermishandeling, gaat het over erg schrijnende, kwetsende situaties voor het kind, de omgeving en samenleving. Deze kinderen verdienen een goed georganiseerde en een zo professioneel mogelijke aanpak gericht op handelen en daadkracht.

Leeswijzer
Er wordt gestart met inzichten rond het thema kindermishandeling en een goede aanpak ervan. In het luik ‘Streven naar een garantie op hulp en daadkracht bij kindermishandeling voor kinderen, hun gezin en omgeving in Vlaanderen’ worden de rollen en uitdagingen van de VK, VECK en samenleving verder uitgewerkt. Het laatste deel ‘Samen werken aan een kindveiliger Vlaanderen. Een Vlaamse aanpak inzake kindermishandeling.’ bundelt de belangrijkste uitdagingen voor de komende regeerperiode volgens de VK en het VECK.

2 Kindermishandeling

2.1 Wat is kindermishandeling?

- Wat onze samenleving onder kindermishandeling verstaat, kent een duidelijke kern, namelijk seksueel misbruik en fysieke kindermishandeling. Daarnaast zijn er vormen die aanleiding geven tot debat of controverse. De definitie van het kinderrechtenverdrag is het ankerpunt (Art.19): Kindermishandeling gaat over alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.
- Het thema evolueert voortdurend en is mee bepaald door maatschappelijke tendenzen. Problemen zoals hoog-conflictueus ouderschap na scheiding, mensenhandel, kwetsbare zwangerschappen … zorgen vandaag voor een verruiming van wat we onder kindermishandeling verstaan, terwijl institutionele mishandeling (te) weinig in het vizier komt.
- Kindermishandeling is een complex probleem waar geen directe, eenvoudige oplossingen voor te vinden zijn. Kindermishandeling is een systemisch probleem dat meerdere, soms verborgen oorzaken heeft en waarbij een procedure-gestuurde aanpak niet steeds werkt.
- Boven alles is het belangrijk voor ogen te houden dat een kind slechts één vorm van mishandeling kent, namelijk het geweld dat en de verwaarlozing die hij of zij ondergaat. Definities, procedures, methodieken enzovoort mogen nooit een uitsluiting voor hulp betekenen voor kinderen en jongeren die zich slachtoffer voelen.

2.2 Kindermishandeling heeft gevolgen voor het kind, voor zijn/haar omgeving en de samenleving, in het heden en in de toekomst

- Kindermishandeling heeft gevolgen op korte en lange termijn zoals toxische stress, (complexe) traumatisering, gevolgen op het gebied van de gehechtheid, lichamelijke verwondingen, …
- Kindermishandeling heeft een neurobiologische en epigenetische impact:
  - Kindermishandeling raakt aan de ontwikkeling van het brein
  - Kindermishandeling verandert de expressie van het DNA
- Gevolgen op lange termijn:
  - Negatieve gezondheidseffecten en gezondheidsrisico's op volwassen leeftijd
  - Indirecte maatschappelijke impact (criminaliteit, druk op gezondheidszorg, …)
  - Opportuniteitskosten (de kost van verloren kansen in een mensenleven)
- Risico op transgenerationele overdracht van geweld
- Risico op secundaire traumatisering bij omstaanders, familie, netwerk en professionals (hulpverleners, politiediensten, hulpdiensten, …).

2.3 Kindermishandeling is een onderschat en verborgen probleem

- Alle vormen van kindermishandeling komen voor in Vlaanderen. Vlaamse kinderen krijgen te maken met de lichtste tot de meest extreme vormen van geweld en verwaarlozing en dit thuis, op school, in de kinderopvang, tijdens vrije tijd enzomeer. Bij eenzelfde kind komen ook vaak meerdere vormen van kindermishandeling voor.
- Conservatieve schattingen tonen dat ongeveer 3% van alle kinderen wordt blootgesteld aan kindermishandeling. Het gaat hier om kinderen waarbij professionals mishandeling hebben gesignaleerd, dit geldt als ondergrens. Op een Vlaamse populatie van 1.271.607 kinderen (Kind in Vlaanderen, 2018) impliceert dit bij benadering 38.150 kinderen die slachtoffer zijn. Zelfrapportagecijfers van scholieren tonen aanzienlijk hogere percentages.
- In Vlaanderen ontbreken omvattende en actuele prevalentiecijfers.

3 Een goede aanpak van kindermishandeling

3.1 Een goede aanpak van kindermishandeling vereist

a) **preventie**
b) **detectie en signalering**
c) **het stoppen van kindermishandeling**
d) **het voorkomen van herhaling van / nieuwe kindermishandeling**
e) **het herstel voor het kind en zijn/haar omgeving**

- Er bestaat een brede wetenschappelijke en praktijkconsensus dat deze vijf aspecten samen zorgen voor een kwaliteitsvolle aanpak van kindermishandeling. Elk beleid van macroniveau (bijvoorbeeld het beleidsplan van de overheid) tot microniveau (bijvoorbeeld het handelingsplan in een concrete situatie van een kind dat slachtoffer is van geweld) moet invulling geven aan deze basisingrediënten van "best practice".
- Idealiter beschikt een samenleving over een diversiteit van instrumenten en (maatschappelijke) systemen die inspelen op deze aspecten. De aanpak van kindermishandeling richt zich niet alleen op mogelijke daders en slachtoffers, maar op de gehele samenleving. Het gaat om een gedeelde verantwoordelijkheid.

3.2 Om die aanpak te realiseren moet er op volgende wijze te werk gegaan worden:

a) **laagdrempelig**
b) **aanklampend**
c) **systemisch / multidisciplinair / meersporenbeleid**
d) **integraal / gecoördineerd / geregisseerd**

- Een goede aanpak van kindermishandeling kent de noodzaak van het 'laagdrempelige', waarbij slachtoffers, gezins- en familieleden en andere niet-professionelen zo vlot mogelijk en waar nodig in vertrouwen terecht moeten kunnen. Kindermishandeling durven opmerken en actie ondernemen vormen cruciale stappen die zo vlot mogelijk gezet moet kunnen worden. Hulpverleners die onvoldoende vertrouwd zijn met de aanpak van kindermishandeling dienen op hun beurt een laagdrempelig aanspreekpunt te hebben voor advisering, coaching of doorverwijzing.
- Aanklampend werken verwijst naar een vrijwillige maar niet vrijblijvende werkwijze waarbij de hulpverlener potentiële en/of actuele situaties van kindermishandeling herkent, benadert en aanpakt vanuit de vaststelling dat het kind en/of het gezin zelf de stap naar hulpverlening vaak (nog) niet kan, wil of durft zetten.
  Aanklampende hulp betekent ook het actief betrekken van de mishandelende betrokkene(n) in het gezin en het benoemen van eigen zorgen en ongerustheid over kindermishandeling. Het gaat over een blijvend actief opzoeken en bemoeizorg totdat de zorgen over kindermishandeling aangepakt zijn.
- Systemisch werken vanuit een diagnostisch oogpunt zet het kind / de jongere centraal om vervolgens het geweld in een complexe context van relationele, sociale en culturele systemen te analyseren. Het gedrag van slachtoffers en plegers wordt immers bepaald door een aantal lichamelijke en psychische systemen, een ontwikkelingsgeschiedenis en is ingebed in een socioculturele context. Een systemische aanpak doet recht aan de complexe interactie tussen slachtoffers en plegers. Een visie op hulp moet aan deze complexiteit recht doen.
  In het handelen betekent systemisch werken dat elke individuele situatie van een kind of jongere opnieuw geanalyseerd wordt: welk systeem of welke actoren zijn bij de problematiek betrokken? Welke behandelinterventies moeten op elk van die niveaus en systemen ingezet worden? Bij deze manier van werken gaat het om kinderen, plegers, ouderfiguren, siblings en

eventueel de directe omgeving zo veel mogelijk gezamenlijk en gelijktijdig te helpen bij het stoppen van het geweld.
De impact van kindermishandeling, complex trauma en onaangepaste gehechtheid vragen volgehouden hulp, met kennis en ervaring vanuit diverse actuele behandelmodellen (zie ook 4.1).
Integraal en gecoördineerd werken veronderstelt een duidelijke regie met het belang en de veiligheid van het kind als centraal ijkpunt. Het verwijst naar het samenleggen en afstemmen van inspanningen op verschillende levensdomeinen en tussen diensten en sectoren. Het leidt tot betere hulp met het kind als centrale 'cliënt' maar ook aan ouderfiguren, siblings e.a. Het zorgt voor een 'sluitende keten', maar nog liever een zorgzaam 'deken' rond het kind en zijn of haar gezin of omgeving.

4 Streven naar een garantie op hulp en daadkracht bij kindermishandeling voor kinderen, hun gezin en omgeving in Vlaanderen

4.1 De Vertrouwenscentra kindermishandeling bieden en promoten hulpverlening met een gemandateerde maatschappelijke verantwoordelijkheid bij kindermishandeling

- De positie van de minderjarige binnen zijn of haar context is resoluut de leidraad voor de vertrouwenscentra. Omgaan met kindermishandeling verplicht tot een moreel engagement. Het roept op tot een daadwerkelijke verbetering en borging van de veilige en volledige ontwikkeling van het kind.
- De missie van de vertrouwenscentra stemt volledig overeen met het realiseren van de kernaspecten van een goede aanpak van kindermishandeling. Het gaat over preventie, detectie en signalering, het stoppen van kindermishandeling, het voorkomen van herhaling van / nieuwe kindermishandeling, en het herstel van kind en zijn/haar omgeving (zie punt 3.1). De vertrouwenscentra werken daarvoor laagdrempelig, aanklampend, systemisch, integraal, gecoördineerd en geregisseerd (zie punt 3.2).
- De vertrouwenscentra onderschrijven de definitie van kindermishandeling zoals ze weergegeven is in het kinderrechtenverdrag. Hierbij benadrukken de vertrouwenscentra dat:
    - kindermishandeling een brede invulling kent: vele vormen van geweld en verwaarlozing t.a.v. het kind in een zorgafhankelijke situatie, met acute tot chronische situaties en met lichte tot zeer ernstige gevolgen;
    - de VK zich zowel op situaties van intrafamiliale als extrafamiliale kindermishandeling richten. In geval van extrafamiliale kindermishandeling richten de VK zich in de eerste plaats op de slachtofferzorg en –hulpverlening. Omgaan met de extrafamiliale omgeving (organisaties, verenigingen, school, …) en daders vergt nog verder debat over welke rol de VK hierin nemen;
    - het opmerken van en omgaan met kindermishandeling vaak start bij een bepaald gevoel, een bepaalde indruk waarmee actiegericht moet worden omgegaan en (vaak) gaandeweg moet worden geobjectiveerd;
    - er een belangrijke overlap is met het begrip verontrusting, dat (in perceptie) meer inspeelt op een gevoel van ongerustheid (niet-pluis gevoel) en ieders verantwoordelijkheid hierbij, maar tegelijkertijd een ruimere invulling kent dan het kind als slachtoffer in een zorgafhankelijke situatie.
- Binnen hun rol als belangenbehartiger en pleitbezorger zullen de VK kindermishandeling blijvend onder de aandacht houden (advocacy). De vertrouwenscentra zullen ook nieuwe en

veranderende vormen van kindermishandeling op de maatschappelijke agenda plaatsen. Kindermishandeling is te beschouwen binnen een evoluerend referentiekader dat steeds actueel moet worden gehouden. De VK hebben en houden zelf en via partners directe voeling met hun maatschappelijke opdracht dicht bij kinderen, gezinnen en andere contexten waar zich situaties van kindermishandeling voordoen.

- De vertrouwenscentra bouwen expertise op in de aanpak van seksueel misbruik, fysieke kindermishandeling en verwaarlozing, emotioneel geweld, en trauma in de (gezins)context van kinderen en jongeren.
    - "Ik zie, ik zie wat jij niet ziet. Kinderen getuigen van partnergeweld." Het congres van VK Antwerpen bracht het internationale toneel rond trauma, gehechtheid en intrafamiliaal geweld naar Vlaanderen. Dit leverde sterk inhoudelijk en bruikbaar materiaal op voor de praktijk in Vlaanderen. De vernieuwende internationale inzichten rond complex trauma bij kinderen van het voorbije decennium stellen de VK voor de uitdaging om hier verder werk van te maken, ook op het kruispunt van jeugdhulp en geestelijke gezondheid (incl. infant mental health) en samen met vele anderen die hier een opdracht in hebben.
    - De vertrouwenscentra leveren specifieke en extra inspanningen voor situaties van kindermishandeling in bepaalde contexten zoals kinderen in vechtscheidingen, kinderen op de vlucht, en voor bepaalde vormen zoals prenatale kindermishandeling, kinderen die opgroeien bij veroordeelde zorgfiguren, shaken infant syndroom, geweld tussen partners in een gezin, verwaarlozing en institutionele kindermishandeling. Elk van deze thema's vereisen extra kennisopbouw, maatregelen en projecten.
    - De vertrouwenscentra hebben jarenlange ervaring, expliciete kennis en een onderbouwde, effectieve en gewaardeerde aanpak van situaties van kindermishandeling. De recente evoluties in het geografisch kleine Vlaanderen nopen tot het verder expliciteren van deze VK-werking. De VK zullen hun werking zo verder afstemmen en integreren t.a.v. gangbare methodieken binnen jeugdhulp met o.a. signs of safety, gezinsherenigingsmethodiek (pleegzorg), family finding en t.a.v. nieuwe samenwerkingen zoals 1712, ketenaanpak, 1gezin,1plan, zorggarantie bij uithuisplaatsing, hulp aan jongvolwassenen, jeugddelinquentierecht en crisisjeugdhulp. De vertrouwenscentra zetten hun specifieke expertise en aanpak zo verder op de voorgrond op het vlak van o.a. vroegdetectie en toegankelijkheid, het voeren van moeilijke en aanklampende gesprekken, het nemen van beslissingen in complexe situaties, en het opzetten van een gemotiveerde en onderbouwde hulpaanpak en samenwerking gericht op daadkrachtige oplossingen voor het kind.
    - De vertrouwenscentra zijn en blijven pioniers op het vlak van een professionele, evidence-based praktijk die ook inspirerend en ondersteunend is voor andere professionals. Dit vraagt ook extra kennis en ervaring vanuit diverse actuele behandelmodellen (bijvoorbeeld EMDR, Neurosequentieel Behandelmodel van Perry, Familie- en veiligheidscirkels, Familieberaden, Acceptance & Commitment Therapy, ARC-model, Trauma Systeem Therapie, sensorimotor psychotherapy, …).
- Als men in Vlaanderen echt iets wil doen aan onrechtvaardige of onwenselijke situaties van kindermishandeling, dan moet er extra worden ingezet op het begrijpen van de oorzaken en mechanismen die daders aanzetten tot hun handelen.
    - Ook in geval van intrafamiliale kindermishandeling benaderen de VK ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken als eerste verantwoordelijken voor hun kind en deel van de oplossing, tot zoverre dit in het belang van het kind is.

    - Binnen de VK wordt de meerwaarde verder geëxploreerd van een criminologisch perspectief in de multidisciplinaire teamwerking.
    - Het werken met jonge plegers is een groeiende expertise
    - Tevens verwachten de VK veel van verdere ontwikkelingen van en uitwisseling en samenwerking met organisaties als Stopitnow! en Iter, net als van verdere evoluties in kader van de ketenaanpak.
- Op het vlak van <u>detectie</u> bieden de vertrouwenscentra samen met de centra algemeen welzijnswerk aan iedere burger de <u>1712</u> aan, de hulplijn voor geweld, misbruik en kindermishandeling. Ieder kind of jongere met zorgen rond geweld kan chatten met <u>nupraatikerover.be</u>.
    - Een laagdrempelige toegang met een effectief hulpaanbod is van groot belang in een samenleving. Een herkenbare, slagkrachtige hulplijn 1712 is daarin een belangrijke schakel. Het verder verkennen van de hulpvraag, wegwijs maken, eerste actie initiëren en hulp bieden, en verdere hulp en samenwerking rondom het gezin activeren, zijn de troeven. De vertrouwenscentra willen verder investeren in de uitbouw en slagkracht van de hulplijn, samen met de CAW. Tegelijkertijd behouden de vertrouwenscentra hun engagement t.a.v. eenieder die hulp zoekt bij kindermishandeling. Iedereen kan terecht bij een VK, en zal waar nodig actief en warm worden doorverwezen naar de medewerkers van 1712, zonder onnodige omwegen.
    - Een warme sensitieve samenleving betekent tegelijk dat er voor kinderen en jongeren die slachtoffer zijn van mishandeling en seksueel misbruik een eigen laagdrempelig en professioneel hulpverleningsaanbod dient te zijn. Prevalentiestudies met retrospectieve getuigenissen tonen aan dat vele jongeren het geheim van misbruik of mishandeling ettelijke jaren met zich meedragen, dikwijls tot diep in hun volwassenheid. Niet zelden met alle gevolgen van dien (op persoonlijk, relationeel, professioneel … terrein). Angst, schuld- en schaamtegevoelens maken dat vele jongeren slechts in volstrekte anonimiteit de eerste stappen durven zetten richting onthulling en hulp. Nupraatikerover is een chatbox waarbij dergelijke stappen in vertrouwelijkheid gezet kunnen worden. Dit onder begeleiding van eenzelfde professional die procesmatig werkt, het eigen tempo van de jongere volgend over verschillende sessies heen. De vertrouwenscentra hebben in de afgelopen vijf jaar de methodiek van de chat ontwikkeld en zullen de komende jaren blijven investeren in het uitbouwen van Nupraatikerover. Het toenemend aantal oproepen en de inhoud van de chats tonen aan dat hier nood aan is.
- De ingeslagen weg van <u>vroegdetectie en –interventie via professionals en organisaties die werken met volwassenen en werkzaam zijn buiten de jeugdhulp</u> verdient verderzetting. Projecten zoals de Kindreflex bij GGZ volwassenen en het stappenplan ontwikkeld voor en met de kinderopvang moeten blijvend worden ondersteund, verdiept, verbreed en onderzocht. De vertrouwenscentra zetten naar maximaal vermogen in op deze evoluties en hun toegankelijkheid voor actoren en organisaties buiten de jeugdhulp. Dit staat voor een daadkrachtige jeugdhulp die integraal werken ademt en realiseert, inspeelt op bredere mogelijkheden in de samenleving en volop gericht is op de mogelijkheden, krachten en zelfregulatie van kinderen, gezinnen en bredere leefomgeving.
- Op het niveau van <u>concrete leefsituaties</u> van kinderen en jongeren:
    - Iedere professional die met kinderen of jongeren omgaat, die weet heeft of een vermoeden heeft dat een kind of een jongere mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt wordt, kan contact opnemen met het VK. Deze professional kan steeds met

zijn bezorgdheid terecht bij het vertrouwenscentrum in haar of zijn buurt. De VK streven naar een blijvende toegankelijkheid zonder drempels.

- De veiligheid, het belang en het herstel van de betrokken minderjarigen zijn altijd de belangrijkste aandachtspunten voor het vertrouwenscentrum.
- Het vertrouwenscentrum kindermishandeling betrekt de ouders, de opvoedingsverantwoordelijken en de leefomgeving bij de hulp- en zorgverlening, rekening houdend met het belang van de minderjarige.
- De hulp- en zorgverlening van het vertrouwenscentrum bestaat uit een breed palet aan activiteiten, in verband met onderzoek, indicatie, begeleiding, coördinatie, consult en doorverwijzing (inclusief online hulpverlening). Het vertrouwenscentrum zet hiervoor een multidisciplinair team in. De hulp- en zorgverlening van het vertrouwenscentrum aan een gezin kan vraaggestuurd zijn of kan tot stand komen door een actieve benadering van het centrum. Als de aard van de situatie dat vereist, is de hulp- en zorgverlening aanklampend.
    - De vertrouwenscentra stellen steeds de meest doeltreffende aanpak en oplossing voor een kind voorop: zo intensief en ingrijpend als nodig, en zo licht als mogelijk. De Vlaamse principes van proportioneel en subsidiair werken in de integrale jeugdhulp waarbij iedere jeugdhulpverlener een verantwoordelijkheid heeft (samen met anderen), krijgen zo de nodige extra daadkracht. Complexe, ernstige situaties van kindermishandeling noodzaken de mogelijkheid tot aanvullende inzet van een VK dat direct en/of samen met andere jeugdhulpverleners de vrijwillige hulpverlening realiseert. Hulpverlening vooropstellen in situaties van intrafamiliale kindermishandeling – iets waar Vlaanderen sterk in is – kan ten volle renderen wanneer er verschillende, aanvullende hefbomen aanwezig zijn in die vrijwillige hulpverlening waarbij de vrijblijvendheid van hulp proportioneel kan worden afgebouwd.
    - Een verdere versterking van de VK-teams is tevens nodig om de eerste hulp t.a.v. de kinderen, gezinnen en hun omgeving waar te maken. Het installeren van veiligheid voor kinderen en de toegankelijke werking van de VK vereisen voldoende ruimte voor de teams om zelf hulp te bieden aan betrokkenen. Het breed palet aan activiteiten van de VK in verband met onderzoek, indicatie, begeleiding, coördinatie, consult en doorverwijzing (inclusief online hulpverlening), via een multidisciplinaire teamwerking en continue samenwerking, staat op gespannen voet met voldoende intensieve begeleiding van een gezin door het VK zelf.
    - De vertrouwenscentra willen verder en meer inzetten op samenwerkingen met partners om hun omvattende missie en aanpak te realiseren (zie punt 3.), maar benadrukken tegelijkertijd dat de werking onder druk staat door de veelheid aan structureel ontwikkeld overleg.
    - Hierbij moet ook steeds het menselijke aspect in het oog gehouden worden. Werken in en met extra moeilijke situaties vraagt extra zorg voor de zorgverleners en betrokkenen. Verdere versterking van de vertrouwenscentra en jeugdhulp, en meer doelgerichtheid in de organisatie van de (jeugd)hulp dringt zich op.
- Het vertrouwenscentrum ijvert voor de erkenning aan het kind dat slachtoffer is van kindermishandeling. Het vertrouwenscentrum zet actief plegers en hechtingsfiguren voor kinderen en jongeren er toe aan deze erkenning te geven. Medewerkers van het vertrouwenscentrum gaan in relatie met gezinnen en nemen de tijd om op tempo van

(de noden) van het kind te komen tot erkenning als eerste stap van duurzame verandering richting geweldloos opvoeden.
    - Een goede aanpak van kindermishandeling vereist het mandaat om in bepaalde situaties van kindermishandeling aan de procureur des Konings bescherming te vragen door de jeugdrechtbank. Het vertrouwenscentrum draagt dit mandaat om onveilige situaties waarin er onvoldoende samenwerking met hulpverlening gerealiseerd kan worden aan te melden bij de procureur met het oog op het vorderen van de jeugdrechter.
- De vertrouwenscentra hebben en nemen in de eerste plaats een moreel en maatschappelijk engagement op tot hulpverlenend handelen, vanuit een betrokkenheid op het kind en vanuit een bezorgdheid om zijn ontwikkeling, welzijn en veiligheid. Dit engagement heeft baat bij een decretaal kader dat de VK gemandateerd maakt om de buitengerechtelijke hulp maximaal te realiseren. Dit mandaat gaat over de aanklampende rol die de VK hebben ten aanzien van gezinnen en hun omgeving, om vrijwillige hulp die niet langer vrijblijvend is, te benutten. Dit impliceert een mandaat om op een aanklampende manier gezinsleden aan te spreken over het vermoeden van kindermishandeling; informatie te verzamelen en bij elkaar te leggen en continuïteit, coördinatie en communicatie aan te sturen, ondersteunen en stimuleren. Vrijwilligheid van cliënten is hierbij een belangrijke maar geen omvattende noch eenduidige factor. De ernst van de situatie, noodzakelijke hulp om de situatie te doen keren, nood aan extra expertise rond kindermishandeling, vlotte toegankelijkheid voor partners buiten de jeugdhulp, zijn allen complementaire criteria voor de toegang tot het VK-aanbod. Vrijwilligheid en vrijblijvendheid worden voldoende scherp uit elkaar gehouden, de VK zetten zich vooral schrap voor vrijwillige hulp die niet vrijblijvend is. Dit om onvrijwillige hulp te voorkomen of net mogelijk te maken.
    - In de meest geëscaleerde fase van niet-vrijblijvende hulp die ook niet langer vrijwillig is, of via aanmelding vanuit parket, is een mandaat nodig om in bepaalde situaties van kindermishandeling aan de procureur des Konings bescherming te vragen door de jeugdrechtbank.
    - In die zin beschouwen de vertrouwenscentra maatschappelijke noodzaak als een mogelijke laatste hefboom waarbij de vrijwilligheid van en mogelijkheden in het verantwoord omgaan met de situatie van kindermishandeling door betrokkenen ultiem in rekening worden gebracht alvorens de eventuele latere stap naar een beschermingsmaatregel wordt ingezet.
    - Zowel het Decreet IJH (2013) als BVR VK (2017) bepalen dat de VK gemandateerd zijn in hun volledige werking. Dit impliceert een bepaald mandaat op de verschillende aspecten van de werking en met de nodige, blijvende procedurele zuiverheid wanneer overgegaan wordt naar een onderzoek maatschappelijke noodzaak.
    - De termen gemandateerde voorziening, verontrusting, kindermishandeling en maatschappelijke noodzaak zijn echter te sterk met elkaar verweven en worden diffuus ingevuld. Hoewel in de praktijk verwijzers hun weg doorgaans wel weten te vinden, doet dit onvoldoende recht aan het hele palet van mogelijkheden van de VK en anderen. De sector is daarom vragende partij dat de overheid samen met de VK, ondersteuningscentra jeugdzorg, het werkveld, stakeholders en wetenschap een traject opzet om de termen verder te verfijnen op basis van de ervaring en inzichten van de voorbije jaren met het Decreet IJH en samenwerking met justitie. Een herwaardering van de hulpverlenende insteek waarbij de verantwoordelijkheid van alle hulpverleners wordt behouden en versterkt, is aangewezen. Dit vraagt tevens om een voldoende procedureluwe werkomgeving.
- Maatschappelijk gezien zijn het Vlaams expertisecentrum kindermishandeling en de vertrouwenscentra vuurtoren en pleitbezorgers met betrekking tot de aanpak van

kindermishandeling. Zij zijn 'champions' voor kinderen en jongeren. De VK en het VECK hebben er alle belang bij dat en rekenen op samenwerking met vele mogelijke partners in de concrete dossiers en in het beleid met het oog op succes voor het kind.

- Binnen het maatschappelijk bewustzijn zetten de vertrouwenscentra het thema kindermishandeling op de eerste plaats. Het hulpverlenend starten blijft daarin ook nodig. Veiligheid en herstel van de kinderen moet voorop blijven staan.
- Werken met situaties van kindermishandeling betekent ook werken met strafbare feiten. Een goede/effectieve samenwerking tussen hulpverlening en justitie op het vlak van herstel, bescherming en strafrecht is daarom belangrijk. De hulp van de vertrouwenscentra blijft evenwel buitengerechtelijk.
    - De goede samenwerking binnen jeugdhulpverlening, een ketenaanpak en gerichte samenwerking met justitie zijn voorwaarden voor een goede aanpak van kindermishandeling in Vlaanderen. Het protocol kindermishandeling (2014) van het Vlaams Forum Kindermishandeling stelde dat: *De hulpverleningssector is in eerste instantie beter geplaatst om situaties van intrafamiliale kindermishandeling te behandelen, terwijl de justitiële sector in eerste instantie beter geplaatst is om situaties van extrafamiliale kindermishandeling te behandelen.* De evoluties in de voorbije jaren tonen dat een meer genuanceerde formulering mogelijk moet zijn waarin ieders sterkte op het juiste moment tot uiting wordt gebracht.
    - De heropstart van het Vlaams Forum Kindermishandeling (VFK) tussen welzijn en justitie, met arrondissementele raden kindermishandeling is een belangrijke uitdaging om te zorgen voor de nodige afstemming in een immer complexe, geladen en evoluerende samenleving. De ketenaanpak, beroepsgeheim, schuldig verzuim, tijdelijke uithuiszetting van daders, nieuwe vormen en contexten van kindermishandeling e.d. vergen daadkrachtige, resultaatgerichte afstemming. De uitbreiding van het VFK met onderwijs, cultuur, vrije tijd, sport e.d. kan voor extra resultaten zorgen. Dit gebeurt best in voldoende afstemming met andere platformen inzake grensoverschrijdend gedrag, maar met behoud van focus op kindermishandeling. De betrokkenheid van de praktijkvloer, middenveld en verschillende expertisecentra is tevens een aandachtspunt.
    - De VK spannen zich verder in voor de ketenaanpak zodat dit voor alle betrokkenen in situaties van kindermishandeling ook de gepaste meerwaarde kan bieden. Dit vergt een tweerichtingsverkeer waarbij zowel hulpverleners als justitiële partners hun dossiers vooruit kunnen helpen.
    - Er is nood aan extra ontwikkelingen rond forensische beeldvorming en hulpverlening in situaties van kindermishandeling. De ketenaanpak en aangescherpte samenwerking met justitie nopen tot diagnostische beeldvorming die ook strafrechtelijke waarde heeft enerzijds, en hulpverlening aan daders die nu of later opnieuw de zorg over kinderen krijgen na een strafrechtelijk proces en strafuitvoering anderzijds. De vertrouwenscentra kunnen zich hier vanuit hun multidisciplinaire werking verder in ontwikkelen.
- Er is nood aan de opzet van een ethisch comité dat in casussen geconsulteerd kan worden. Zo een comité kan vanop een afstand en met specifieke expertise inschattingen maken over erg complexe situaties die de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de sector uitdagen om verschillende redenen. Wanneer de richtlijnen en procedures niet volstaan is een aanvullende blik op de kwestie aangewezen.
- Afstemming tussen vertrouwenscentra en ondersteuningscentra jeugdzorg is een blijvende evidentie. Afstemming realiseren gebeurt tevens met de vele partners in de jeugdhulp en daarbuiten. Daarnaast zoeken de vertrouwenscentra synergieën en gaan ze allianties aan met

hun partners die evenzeer de advocacy over en de herstelgerichte aanpak van kindermishandeling als kernaspecten zien van hun missie (kinderrechtenbeweging, algemeen welzijnswerk, geestelijke gezondheidszorg, …).

4.2 Het Vlaams ExpertiseCentrum Kindermishandeling verhoogt de effectiviteit van de hulpverlenende aanpak en zorgt voor bewustwording in de samenleving

- Het Vlaams ExpertiseCentrum Kindermishandeling (VECK) is opgericht als partnerorganisatie van de VK in maart 2016 in uitvoering van een nieuw Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenning en subsidiëring van de vertrouwenscentra kindermishandeling en de partnerorganisatie (17 november 2017). Het is een jonge organisatie die tegelijkertijd een hele voorgeschiedenis heeft. De oprichting van het VECK is een nieuwe stap naar meer en ruimere samenwerking door de zes VK en bouwt voort op de jarenlange opgebouwde goede samenwerking.
- Het VECK wil meerwaarde creëren vanuit samenwerking en het opbouwen van een netwerk van organisaties. Door het verbinden of delen van informatie, middelen, activiteiten en competenties wordt een sterker en omvattender resultaat bereikt. In die zin is het VECK in de eerste plaats een radar in het netwerk van de VK, en van daaruit een (netwerk)partner van jeugdhulpverleners, dienstverleners, burgers, overheden, middenveld, andere steun- en expertisecentra, media enzovoort.
- Het VECK heeft een grote overlap in missie met de VK (zie 3.1) en voegt daar een element van sensibilisering rond kindermishandeling in de samenleving aan toe. De wijze waarop die missie wordt nagestreefd, verschilt echter danig met de VK.
    - Het VECK streeft volgende doelen na:
        - slagkrachtige participatie van de VK in de beleidsvorming aangaande onder meer jeugdhulpverlening, verontrustende situaties en kindermishandeling;
        - kennisopbouw en deskundigheidsbevordering in Vlaanderen omtrent kindermishandeling, minstens wat betreft de prevalentie en de aanpak van kindermishandeling;
        - versterking van de aanpak van kindermishandeling door de VK en haar partners; en
        - bevorderen van een onderbouwd en effectief algemeen beleid in de aanpak van kindermishandeling.
    - Via onderstaande actiedomeinen zal het VECK dit realiseren:
        - optreden als structurele gesprekspartner namens de VK, voor alle betrokken overheden;
        - behartigen van de gezamenlijke externe communicatie voor de VK;
        - het op systematische wijze signaleren aan de betrokken overheden van de ontwikkelingen en knelpunten, tekorten en behoeften inzake de hulpverlening rond kindermishandeling;
        - het faciliteren, initiëren en beheren van onderzoek en kennisontwikkeling omtrent het thema kindermishandeling, alsook het verspreiden van deze kennis en deskundigheid;
        - bijdragen tot de sensibilisering van de samenleving voor de problematiek van kindermishandeling; en
        - het inhoudelijk en praktijkgericht ondersteunen van de werking van de VK
- In een eerste periode ging nogal wat aandacht naar de bestuurlijke en organisatorisch uitbouw van het VECK. Daarnaast werd aan de slag gegaan met de ondersteuning en bevordering van de werking van de VK, beleidsdeelname, ontwikkeling en uitrol van de Kindreflex (voor GGZ

volwassenen) en een stappenplan kindermishandeling met bijhorende vorming van de kinderopvang.

- De belangrijkste uitdagingen op de verschillende domeinen zijn:
    - Kennisbeheer en oprichting van verschillende onderzoekslijnen in de schoot van een academische werkplaats kindermishandeling. Het VECK wil nieuwe vraagstukken op hun prevalentie/incidentie en hun kenmerken onderzoeken (versterken detectie) en methodieken ontwikkelen in de aanpak ervan (geweld stoppen – nieuw geweld voorkomen – herstel mogelijk maken).
        - Het VECK streeft een evidence-based aanpak van kindermishandeling na via verbinding tussen wetenschap, praktijk en beleid. In situaties van kindermishandeling worden in emotioneel beladen omstandigheden moeilijke beslissingen genomen en handelingen gesteld die impact hebben op een leven. Dit vereist de uitgesproken inzet op een gemotiveerde en onderbouwde besluitvorming en aanpak.
        - In Vlaanderen ontbreken omvattende en actuele prevalentiecijfers. Dat is een beperking die het geheel onder druk zet en waar het VECK op wil inzetten.
        - België kent een unieke federale constructie, waarbij bepaalde elementen federaal zijn geregeld (beroepsgeheim, schuldig verzuim e.d.) terwijl de praktijkuitwerking en hulpverlening voor een groot deel (sub)regionaal bepaald wordt. Dit geeft de kans om onze Vlaamse praktijk nog beter in kaart te brengen, expliciteren en verbeteren vanuit een directe vergelijking met de Waalse praktijk. Er ligt een onderzoeksvoorstel klaar in samenspraak met SOS Enfants en de Vrije Universiteit Brussel.
    - Bewerkstelliging van een correcte en constructieve beeldvorming rond kindermishandeling en de aanpak ervan in de media en bij partners, door op te treden als betrouwbare partner en woordvoerder i.v.m. kindermishandeling. Er wordt waar mogelijk gebruikt gemaakt van de mogelijkheden en sterktes van grenslijn, nupraatikerover en 1712.
    - Deskundigheidsbevordering door verdere ontwikkelingen te ondersteunen op vlak van de Kindreflex, stappenplan kindermishandeling in de kinderopvang, methodiekontwikkeling, vorming, opleiding, supervisie en studiedagen. Het VECK werkt een vormingsaanbod uit dat inzetbaar is voor een breed aantal organisaties en geïnteresseerden. We exploreren de zin en mogelijkheid van een klankbordgroep van wetenschappers en experten die het thema mee willen opnemen en evoluties opvolgen.
    - Deelname aan de verschillende Vlaamse en internationale overlegfora en werkgroepen rond het thema met extra aandacht voor de mogelijke opstart en ondersteuning van het Vlaams Forum Kindermishandeling. We hebben hierbij nadrukkelijke aandacht voor internationale evoluties in kader van kinderrechten en de strategische doelstellingen van de Verenigde Naties, waaronder het beëindigen van alle vormen van geweld ten aanzien van kinderen.
    - Opvolging en ondersteuning van de hulplijn 1712 en chatbox nupraatikerover.
    - Ondersteuning van de VK met extra aandacht voor nieuwe thematische en methodische ontwikkelingen, kwaliteitszorg, ontwikkeling elektronisch dossier en elektronische veiligheid(sbeleid).
- Het VECK staat voor de uitdaging om te groeien. Via projectmiddelen en vanuit een gedrevenheid en goede samenwerking met de VK is met beperkte middelen al heel wat mogelijk. Om de opdrachten van het VECK structureel te verankeren en te verduurzamen, is uitbreiding van subsidies echter noodzakelijk.

5 Memorandum ‘Samen werken aan een kindveiliger Vlaanderen. Een Vlaamse aanpak inzake kindermishandeling.’

De vertrouwenscentra kindermishandeling (VK) en het Vlaams expertiscentrum kindermishandeling (VECK) nodigen de nieuwe Vlaamse regering en in het bijzonder minister van Welzijn Beke uit om te putten uit onze aanbevelingen bij de verdere uitwerking van het Vlaamse regeerakkoord en beleid.

Samen werken aan een kindveiliger Vlaanderen en streven naar een versterkte Vlaamse aanpak inzake kindermishandeling staan voor ons centraal. Kindermishandeling heeft vaak ernstige en negatieve gevolgen op korte en lange termijn voor het kind (ondanks veerkracht), gezin, omgeving en samenleving. Een kindveiliger Vlaanderen gaat over het installeren van extra garanties in Vlaanderen om ook in situaties van (risico op) kindermishandeling daadkrachtige en resultaatsgerichte maatschappelijke antwoorden te kunnen bieden. We streven naar het voorkomen, opmerken en stoppen van alle vormen van geweld en verwaarlozing ten aanzien van kinderen in een zorgafhankelijke situatie, en het voorkomen van herhaling en realiseren van herstel.

Kindveiligheid is tevens meer dan de afwezigheid van onveiligheid en raakt zo sterk aan een kindvriendelijke samenleving met veel ontplooiingsmogelijkheden. Een Vlaanderen op maat van kinderen is een toetssteen voor een toegankelijke, warme en duurzame samenleving. Dit vraagt om verdere investering in een goed uitgebouwde en universele publieke dienstverlening voor kinderen en gezinnen op alle levensdomeinen. Die dienstverlening verdwijnt niet uit beeld van zodra er (risico op) kindermishandeling is, maar is bereikbaar en beschikbaar voor élk gezin en neemt ook een verantwoordelijkheid op bij kindermishandeling.

5.1 Zet in op een omvattend en actueel zicht op de prevalentie van kindermishandeling

Alle vormen van kindermishandeling komen voor in Vlaanderen. Vlaamse kinderen krijgen te maken met de lichtste tot de meest extreme vormen van geweld en verwaarlozing en dit thuis, op school, in de kinderopvang, tijdens vrije tijd enzomeer. Bij eenzelfde kind komen ook vaak meerdere vormen van kindermishandeling voor. In Vlaanderen ontbreken omvattende en actuele prevalentiecijfers over kindermishandeling. De cijfers zijn veelal gedateerd en versnipperd overheen organisaties, sectoren, beleidsdomeinen en bevoegdheidsniveaus. Zo varen we blind en blijft kindermishandeling een onderschat en verborgen probleem. Het VECK wil samen met partners de bestaande cijfers samenleggen en interpreteren, onderzoek opzetten en correcte beeldvorming in de samenleving verzorgen.

5.2 Investeer in de aanpak van specifieke contexten en vormen van kindermishandeling

Er zijn specifieke en extra inspanningen nodig voor situaties van kindermishandeling in bepaalde contexten zoals kinderen in vechtscheidingen, kinderen op de vlucht, en voor bepaalde vormen zoals prenatale kindermishandeling, kinderen die opgroeien bij veroordeelde zorgfiguren, shaken infant syndroom, geweld tussen partners in een gezin, complex trauma, verwaarlozing en institutionele kindermishandeling. Elk van deze contexten en vormen vereisen extra kennisopbouw, maatregelen en projecten.

5.3 Vroegdetectie en –interventie vragen blijvende en verruimde aandacht

Voor kinderen en jongeren toont de chatbox **nupraatikerover** dagelijks zijn meerwaarde en potentieel. Door het medium, de vertrouwelijkheid en anonimiteit zorgt nupraatikerover ervoor dat minderjarigen die slachtoffer zijn van kindermishandeling sneller hulp zoeken en situaties worden aangepakt. Zonder deze chatbox blijven vele jongeren het geheim van misbruik of mishandeling ettelijke jaren met zich meedragen, dikwijls tot diep in hun volwassenheid. De Vertrouwenscentra

hebben in de afgelopen vijf jaar de methodiek van de chat ontwikkeld met een groeiende hulpvraag en zullen de komende jaren blijven investeren in het uitbouwen van Nupraatikerover. Extra capaciteit is nodig om jongeren tijdig te kunnen helpen zonder dat ze op een wachtlijst voor een chatgesprek hoeven te staan. Het toenemend aantal oproepen en de inhoud van de chats tonen aan dat hier nood aan is.

De ingeslagen weg van **vroegdetectie en –interventie via professionals en organisaties die werken met volwassenen en werkzaam zijn buiten de jeugdhulp** verdient verderzetting. Projecten zoals de Kindreflex bij de geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen en het stappenplan ontwikkeld voor en met de kinderopvang moeten blijvend worden ondersteund, verdiept, verbreed en onderzocht. De projecten tonen dat goed doordachte, eenvoudige en gedragen instrumenten de alertheid voor de veiligheid van kinderen vergroten en de bereidheid en mogelijkheden tot handelen versterken.
Voor de **Kindreflex** kan best worden ingezet op verbreding naar o.a. CAW, OCMW, mutualiteiten, ziekenhuizen, justitiehuizen, VAPH-sector (begeleid wonen), huisartsen en wijkgezondheidscentra, en thuiszorg.
Het **stappenplan ontwikkeld voor de kinderopvang** toont op zijn beurt heel wat potentieel voor organisaties en professionals buiten de jeugdhulp. Het verhoogt ook de aandacht voor kinderen die getuige zijn van geweld. Te denken valt aan de preventieve gezinsondersteuning en Huizen van het Kind maar ook onderwijs, vrije tijd, sport en anderen.
De vertrouwenscentra zetten naar maximaal vermogen in op deze evoluties en hun toegankelijkheid voor actoren en organisaties buiten de jeugdhulp. Dit staat voor een daadkrachtige jeugdhulp die integraal werken ademt en realiseert, inspeelt op bredere mogelijkheden in de samenleving en volop gericht is op de krachten en zelfregulatie van kinderen en gezinnen.

5.4 Versterk de hulpmogelijkheden van de vertrouwenscentra en jeugdhulp

De vertrouwenscentra stellen steeds de meest doeltreffende aanpak en oplossing voor een kind voorop: zo intensief en ingrijpend als nodig, en zo licht als mogelijk. De Vlaamse principes van proportioneel en subsidiair werken in de integrale jeugdhulp waarbij iedere jeugdhulpverlener een verantwoordelijkheid heeft (samen met anderen), krijgen zo de nodige extra daadkracht. Complexe, ernstige situaties van kindermishandeling noodzaken de mogelijkheid tot aanvullende inzet van een vertrouwenscentrum kindermishandeling dat direct en/of samen met andere jeugdhulpverleners de vrijwillige hulpverlening realiseert. Hulpverlening voorop stellen in situaties van intrafamiliale kindermishandeling – iets waar Vlaanderen sterk in is – kan ten volle renderen wanneer er verschillende, aanvullende hefbomen aanwezig zijn in die vrijwillige hulpverlening waarbij de vrijblijvendheid van hulp proportioneel kan worden afgebouwd.

Een verdere **versterking van de VK-teams is tevens nodig om de hulp t.a.v. de kinderen, gezinnen en hun omgeving waar te maken**. Het installeren van veiligheid voor kinderen en de toegankelijke werking van de VK vereisen voldoende ruimte voor de teams om zelf hulp te bieden aan betrokkenen. Het breed palet aan activiteiten van de VK in verband met onderzoek, indicatie, begeleiding, coördinatie, consult en doorverwijzing (inclusief online hulpverlening), via een multidisciplinaire teamwerking en continue samenwerking, staat op gespannen voet met voldoende intensieve begeleiding van een gezin door het VK zelf.
De vertrouwenscentra willen verder en meer inzetten op samenwerkingen met partners om hun omvattende missie en aanpak te realiseren, maar benadrukken tegelijkertijd dat de werking soms onder druk staat door de veelheid aan structureel ontwikkeld overleg. De Kindreflex, stappenplan voor de kinderopvang, 1 gezin 1 plan, zorggarantie bij uithuisplaatsing, ketenaanpak intrafamiliaal geweld e.d. verhogen naast de alertheid, mogelijkheden, samenwerking en toegankelijkheid ook de instroom en op te zetten samenwerking bij een VK. Hierbij moet ook steeds het menselijke aspect in het oog gehouden worden. Werken in en met extra moeilijke situaties vraagt extra zorg voor de

zorgverleners en betrokkenen. **Verdere versterking van de vertrouwenscentra en jeugdhulp, en meer doelgerichtheid in de organisatie van de (jeugd)hulp dringt zich op.**

De vertrouwenscentra hebben en nemen in de eerste plaats een moreel en maatschappelijk engagement op tot het bieden en promoten van hulp vanuit een betrokkenheid op het kind en vanuit een bezorgdheid om zijn ontwikkeling, welzijn en veiligheid. **Dit engagement heeft blijvend baat bij een decretaal kader dat de VK gemandateerd verantwoordelijk maakt om de buitengerechtelijke hulp maximaal te realiseren.** Dit gaat over de aanklampende rol die de VK hebben ten aanzien van gezinnen en hun omgeving om vrijwillige hulp die niet langer vrijblijvend is te benutten. Dit impliceert een mandaat om op een aanklampende manier en in samenspraak met alle betrokkenen gezinsleden aan te spreken; informatie te verzamelen en bij elkaar te leggen en continuïteit, coördinatie en communicatie aan te sturen, ondersteunen en stimuleren. Vrijwilligheid bij cliënten, ernst van de situatie, noodzakelijke hulp om de situatie te doen keren, nood aan extra expertise rond kindermishandeling, vlotte toegankelijkheid voor partners buiten de jeugdhulp zijn allen complementaire criteria voor de toegang tot het VK-aanbod. Vrijwilligheid en vrijblijvendheid worden voldoende scherp uit elkaar gehouden, de VK zetten zich vooral schrap voor vrijwillige hulp die niet vrijblijvend is. Dit om onvrijwillige hulp te voorkomen of net mogelijk te maken. In de meest geëscaleerde fase van niet-vrijblijvende hulp die ook niet langer vrijwillig is, of via aanmelding vanuit parket, is een mandaat nodig om in bepaalde situaties van kindermishandeling aan de procureur des Konings bescherming te vragen door de jeugdrechtbank.

Er is een **herwaardering van de hulpverlenende insteek t.a.v. de vertrouwenscentra aangewezen waarbij de verantwoordelijkheid van alle (jeugd)hulpverleners wordt behouden en versterkt.** De termen gemandateerde voorziening, verontrusting, kindermishandeling en maatschappelijke noodzaak zijn te sterk met elkaar verweven en worden diffuus ingevuld. Dit doet onvoldoende recht aan het hele palet van mogelijkheden van de VK en anderen. De sector is daarom vragende partij dat de overheid samen met de VK, ondersteuningscentra jeugdzorg, het werkveld, stakeholders en wetenschap een traject opzet om de termen verder te verfijnen op basis van de ervaring en inzichten van de voorbije jaren met het Decreet IJH en samenwerking met justitie.

5.5 Samenwerking met justitie en politie zijn hard nodig

De goede samenwerking binnen jeugdhulpverlening, een ketenaanpak en gerichte samenwerking met justitie zijn voorwaarden voor een goede aanpak van kindermishandeling in Vlaanderen. De heropstart van een **Vlaams forum kindermishandeling** tussen welzijn en justitie, met arrondissementele raden kindermishandeling is een belangrijke uitdaging om te zorgen voor de nodige afstemming in een immer complexe, geladen en evoluerende samenleving. De ketenaanpak, beroepsgeheim, schuldig verzuim, tijdelijke uithuiszetting van daders, nieuwe vormen en contexten van kindermishandeling e.d. vergen daadkrachtige, resultaatgerichte afstemming. De uitbreiding van het VFK met onderwijs, cultuur, vrije tijd, sport e.d. kan voor extra resultaten zorgen. Dit gebeurt best in voldoende afstemming met andere platformen inzake grensoverschrijdend gedrag, maar met behoud van focus op kindermishandeling. De betrokkenheid van de praktijkvloer, middenveld en verschillende expertisecentra is tevens een aandachtspunt.

De VK spannen zich verder in voor de **ketenaanpak intrafamiliaal geweld** zodat dit voor alle betrokkenen in situaties van kindermishandeling ook de gepaste meerwaarde kan bieden. Dit vergt een tweerichtingsverkeer waarbij zowel hulpverleners als justitiële partners hun dossiers vooruit kunnen helpen. Extra investering in de partners van de ketenaanpak om meer casusregie vanuit de hulpverlening te kunnen opnemen, is nodig.

Er is nood aan extra ontwikkelingen rond **forensische beeldvorming en hulpverlening** in situaties van kindermishandeling. De ketenaanpak en aangescherpte samenwerking met justitie nopen tot diagnostische beeldvorming die ook strafrechtelijke waarde heeft enerzijds, en hulpverlening aan daders die nu of later opnieuw de zorg over kinderen krijgen na een strafrechtelijk proces en strafuitvoering anderzijds. De vertrouwenscentra kunnen zich hier vanuit hun multidisciplinaire werking verder in ontwikkelen.

5.6 Werk met het Vlaams expertisecentrum kindermishandeling samen aan een effectievere aanpak van kindermishandeling en bewustwording in de samenleving

Het Vlaams expertisecentrum Kindermishandeling (VECK) is opgericht als partnerorganisatie van de VK in maart 2016 in uitvoering van een nieuw Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenning en subsidiëring van de vertrouwenscentra kindermishandeling en de partnerorganisatie (17 november 2017). Het is een jonge organisatie die tegelijkertijd een hele voorgeschiedenis heeft. De oprichting van het VECK is een nieuwe stap naar meer en ruimere samenwerking door de zes VK en bouwt voort op de jarenlange opgebouwde goede samenwerking.

Het VECK wil meerwaarde creëren vanuit samenwerking en het opbouwen van een netwerk van organisaties. Door het verbinden of delen van informatie, middelen, activiteiten en competenties wordt een sterker en omvattender resultaat bereikt. In die zin is het VECK in de eerste plaats een radar in het netwerk van de VK, en van daaruit een (netwerk)partner van jeugdhulpverleners, dienstverleners, burgers, overheden, middenveld, andere steun- en expertisecentra, media enzovoort.

Projecten zoals de Kindreflex en de thematische uitwerking van nieuwe uitdagingen hebben baat bij deze partnerorganisatie die verbinding maakt tussen wetenschap, beleid en praktijk. Er kan samen met het VECK worden gestreefd naar:

- slagkrachtige participatie van de VK in de beleidsvorming aangaande onder meer jeugdhulpverlening, verontrustende situaties en kindermishandeling;
- kennisopbouw en deskundigheidsbevordering in Vlaanderen omtrent kindermishandeling, minstens wat betreft de prevalentie en de aanpak van kindermishandeling;
- versterking van de aanpak van kindermishandeling door de VK en haar partners; en
- bevordering van een onderbouwd en effectief algemeen beleid in de aanpak van kindermishandeling.

De uitdagingen die prioriteit verdienen in Vlaanderen zijn:

- Kennisbeheer en oprichting van verschillende onderzoekslijnen in de schoot van een academische werkplaats kindermishandeling. Het VECK wil nieuwe vraagstukken op hun prevalentie/incidentie en hun kenmerken onderzoeken (versterken detectie) en methodieken ontwikkelen in de aanpak ervan (geweld stoppen – nieuw geweld voorkomen – herstel mogelijk maken). Er is de uitdaging om onze Vlaamse praktijk verder in kaart te brengen, te expliciteren en te verbeteren. Hierbij is er de opportuniteit om een directe vergelijking te maken met de Waalse praktijk. Er ligt een onderzoeksvoorstel klaar in samenspraak met SOS Enfants.
- Bewerkstelliging van een correcte en constructieve beeldvorming rond kindermishandeling en de aanpak ervan in de media en bij partners, door op te treden als betrouwbare partner en woordvoerder i.v.m. kindermishandeling. Er wordt waar mogelijk gebruikt gemaakt van de mogelijkheden en sterktes van grenslijn, nupraatikerover en 1712.
- Deskundigheidsbevordering door verdere ontwikkelingen te ondersteunen op vlak van de Kindreflex, stappenplan kindermishandeling in de kinderopvang, methodiekontwikkeling, vorming, opleiding, supervisie en studiedagen. Het VECK werkt een vormingsaanbod uit dat

inzetbaar is voor een breed aantal organisaties en geïnteresseerden. We exploreren de zin en mogelijkheid van een klankbordgroep van wetenschappers en experten die het thema mee willen opnemen en evoluties opvolgen.
- Deelname aan de verschillende Vlaamse en internationale overlegfora en werkgroepen rond het thema kindermishandeling met extra aandacht voor de mogelijke opstart en ondersteuning van een Vlaams forum kindermishandeling. We hebben hierbij nadrukkelijke aandacht voor internationale evoluties in kader van kinderrechten en de strategische doelstellingen van de Verenigde Naties, waaronder het beëindigen van alle vormen van geweld ten aanzien van kinderen.
- Opvolging en ondersteuning van de hulplijn 1712 en chatbox nupraatikerover.
- Ondersteuning van de VK met extra aandacht voor nieuwe thematische en methodische ontwikkelingen, kwaliteitszorg, ontwikkeling elektronisch dossier en elektronische veiligheid(sbeleid).

Ten slotte, het VECK staat voor de uitdaging om te groeien. Via projectmiddelen en vanuit een gedrevenheid en goede samenwerking met de VK is met beperkte middelen al heel wat mogelijk. Om de opdrachten van het VECK structureel te verankeren en te verduurzamen, is uitbreiding van subsidies echter noodzakelijk.